

Årsmelding 2020

Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger (Skjelettutvalget)

1.SAMMENDRAG

I 2020 har Skjelettutvalget fortsatt sitt arbeid for å fremme forskningsetikk knyttet til forskning på menneskelige levninger innenfor ulike miljøer og institusjoner og å skape møteplasser for utveksling og diskusjon, og har i den forbindelse arrangert et webinar om repatriering av menneskelige levninger. Utvalget har arbeidet med og ferdigstilt revisjon av skjema for henvendelser til utvalget. Utvalget vedtok å starte revisjon av *Forskningsetisk veileder for forskning på menneskelige levninger* (2013).

2. OM SKJELETTUTVALGET

Nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger (Skjelettutvalget) er del av De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK). FEK er et forvaltningsorgan for forskningsetiske spørsmål på alle fagområder. FEK er underlagt Kunnskapsdepartementet. Komiteenes og utvalgets overordnede samfunns mål er etisk god og ansvarlig forskning. Kunnskapsdepartementet har lagt utvalget til Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), som gir utvalgets mandat og oppnevner nye medlemmer til utvalget.

FEK omfatter også følgende komiteer og utvalg med et felles sekretariat:

- Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin og helsefag (NEM)
- Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT)
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH)
- Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighet i forskning (Granskingsutvalget)

Skjelettutvalget ble opprettet i 2008 av Utdannings- og Forskningsdepartementet etter forslag fra Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin (NEM) og kollegiet ved Universitetet i Oslo. Behovet for å opprette et uavhengig nasjonalt utvalg for vurdering av forskning på menneskelige levninger ble tydelig i forbindelse med Universitetet i Oslos arbeid omkring oppbevaring og forskning på samisk materiale ved De Schreinerske samlinger, samt krav om tilbakeføring av deler av dette materialet.

Utvalget består av ni medlemmer og ett varamedlem med ulik fagbakgrunn, hvorav minst ett medlem skal være fra Den nasjonale forskningsetiske komité for medisin (NEM), ett fra Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT), ett fra Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), ett medlem med bakgrunn i forskning innen samisk kultur og samfunn. I tillegg skal ett medlem være lekrepresentant.

3. ÅRETS VIRKSOMHET

3.1 KORT OM VIRKSOMHETEN

Utvalget avholdt fem ordinære utvalgsmøter i 2020. Utvalget behandlet og ga uttalelse i fire saker. I tillegg ga utvalget råd i forbindelse med flere andre henvendelser. Skjelettutvalget ga høringsinnspill til NESHs høring om Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora og til Sametingets høringsutkast til melding om samisk kulturminnevern. I tillegg var utvalget Møtereferater kan leses [her](#) og uttalelser kan leses [her](#). I 2020 har Skjelettutvalget fortsatt sitt arbeid for å fremme forskningsetikk knyttet til forskning på menneskelige levninger innenfor ulike miljøer og institusjoner og å skape møteplasser for utveksling og diskusjon, og har i den forbindelse arrangert et webinar om repatriering av menneskelige levninger. Utvalget har arbeidet med og ferdigstilt revisjon av skjema for henvendelser til utvalget. Utvalget har også vedtatt å starte revisjon av *Forskningsetisk veileder for forskning på menneskelige levninger* (2013).

3.2. SENTRALE SPØRSMÅL I 2020

Repatriering

Skjelettutvalget har i 2020 hatt søkelys på repatriering. Høsten 2020 planla Skjelettutvalget å avholde et internasjonalt seminar om tilbakelevering (repatriering) av menneskelige levninger: *Return of human remains? Practices, implications and ethical issues*. Tilbakelevering er et høyaktuelt tema både nasjonalt og internasjonalt; det er mange og store prosesser i gang globalt mht. repatriering av materiale. Det knytter seg mange og ulike hensyn, sensitive temaer og forskningsetiske problemstillinger til temaet. Seminarets tema og form innebærer at det er behov for et fysisk seminar. Som en introduksjon til seminaret ble det arrangert et heldigitalt webinar den 13. oktober, med presentasjoner fra Elina Anttila ved Nationalmuseet Finland, Liv Nilsson Stutz ved Linnaeus University, Audhild Schancke, som har jobbet i Sametinget med tilbakeføring av samiske levninger i Norge, Jørgen Rosvold, tidligere ansatt ved Universitetsmuseet i Stavanger og Nils Anfinset, utvalgsleder i Skjelettutvalget. Webinaret inngikk som en del av FEKs markering av sitt 30 års jubileum. Webinaret kan ses [her](#).

3.3 ARRANGEMENTER

Utvalget arrangerte webinar *Return of human remains? Practices, implications and ethical issues* (se over). I tillegg har Skjelettutvalget bidratt ved deltakelse på Forskningsetisk forum og på to møter i Samarbeidsutvalget for FEK.

3.4 PRODUKTER

Utvalget reviderte skjema for henvendelser til utvalget i 2020. Skjema og veiledning til skjemaet finnes [her](#). Skjelettutvalget har også bidratt i utarbeidelsen av rapport om bruk av stordata i forskning, som er et felles prosjekt i FEK.

3.5. INFORMASJON, OPPLÆRING OG DELTAKELSE I SAMFUNNSDEBATTEN

Aftenposten, 02.04.2020: Medforfatter på artikkelen «Hvor ble det av forskningsetikken?» (v/utvalgsleder): <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/wPGr3n/hvor-ble-det-av-forskningsetikken-de-nasjonale-forskningsetiske-kom>

Webinar om repatriering, 13.10.2020: Presentasjon (v/utvalgsleder), “Skjelettutvalget – return of human remains and research ethics”.